

EU
PRO

PODRŠKA EVROPSKE UNIJE RAZVOJU OPŠTINA

*u korak sa
Evropom*

#EY
ZA TEBE

Republika Srbija

 UNOPS

Sprovodi program

SKRAĆENICE

DEU	Delegacija Evropske unije
DOP	Društveno odgovorno poslovanje
EU	Evropska unija
EU PROGRES	Program evropskog partnerstva sa opštinama
GIS	Geografski informacioni sistem
IT	Informacione tehnologije
KLJMP	Kancelarija za ljudska i manjinska prava
KT	Koordinaciono telo Vlade Republike Srbije za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa
LSU	Lokalna samouprava
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
MPNTR	Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja
MSP	Mala i srednja preduzeća
OCD	Organizacije civilnog društva
OPP	Organizacije za podršku poslovanju
OSI	Osobe sa invaliditetom
PDR	Plan detaljne regulacije
SNJ	Srpski kao nematernji jezik
UNOPS	Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge

Izradu ove publikacije podržale su Evropska unija i Vlada Republike Srbije preko razvojnog programa EU PRO. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost programa EU PRO i ne odražava nužno stavove Evropske unije i Vlade Republike Srbije.

SADRŽAJ

PREDGOVOR	06
O EU PRO	09
BUDŽET I PARTNERI	10
OBIM PROGRAMA	11
OSTVARENE RAZLIKE	13
UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA	15
POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA	21
SOCIJALNA UKLJUČENOST I KOHEZIJA	27
KOMUNIKACIJA I JAVNA SVEST	33
ZAVRŠNA REČ	36

Mikela Telatin

direktorka kancelarije UNOPS-a u Srbiji

Više od dve decenije UNOPS posvećeno gradi snažna partnerstva sa nacionalnim institucijama i međunarodnim organizacijama kako bismo udruženim radom doprineli izgradnji boljeg života za sve građane Srbije.

Partnerstvo koje je na taj način stvoreno sa Delegacijom Evropske unije (DEU) i Ministarstvom za evropske integracije (MEI) pokazalo je vidljive i održive rezultate. Ova deceniju duga saradnja do sada je omogućila realizaciju projekata vrednih preko 100 miliona evra u različitim sektorima, najviše u oblasti lokalnog razvoja.

Udruženim snagama, zajedno sa našim brojnim vladinim i nevladinim partnerima, a posebno gradovima i opštinama korisnicima, podržali smo napore Vlade Srbije da sprovede zahtevne socioekonomske reforme; pomogli smo da se omogući proces evropskih integracija; unapredili smo nacionalno vlasništvo i angažovanje korisnika; doprineli smo rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena i unapredili zaštitu ljudskih prava i dobro upravljanje.

Prilikom podrške ovim značajnim intervencijama u oblasti lokalnog razvoja, kao i u svim oblastima svoga rada, UNOPS je uz vođstvo partnera primenio jedinstveni sveobuhvatni pristup u sprovođenju projekata. On se ogleda u usredsređenosti na jačanje kapaciteta lokalnih zajednica uz istovremenu podršku i javnom i privatnom sektoru, državnim institucijama i organizacijama civilnog društva i pružanje podrške njihovim predstavnicima da se udruže i zajedno dopinesu promenama.

Uticaj ovih intervencija je postepen ali održiv i plodonosan. UNOPS je počeo sa teritorijalnim razvojem 2010. godine, težeći da razvije projekte koji odgovaraju određenom kontekstu. Oslanjajući se na uspehe i dobre prakse svojih prethodnika – programa EU PROGRES i Evropski PROGRES – EU PRO predstavlja treći nastavak ove razvojne inicijative na lokalnom nivou. Od 2018. program EU PRO doprinosi ukupnom ekonomskom i društvenom razvoju u 99 lokalnih samouprava u regionima Šumadije i zapadne Srbije i Južne i istočne Srbije. Prošlo je više od tri godine od početka i tu sjajnu inicijativu priveli smo kraju uz opipljive rezultate koji su ostvarili veliki uticaj.

Program je sproveo devet javnih poziva, putem kojih jeodeljeno preko 18 miliona evra bespovratne pomoći za 341 projekat. Ukupno je 55 lokalnih samouprava dobilo sredstva za 95 projekata, podržana su 203 preduzetnika/ce, kao i 20 organizacija za podršku poslovanju (OPP) i 21 organizacija civilnog društva (OCD). Ova dostignuća s vremenom su prerasla u vidljive rezultate – toplije škole, inkluzivnije društvo, stečene nove veštine, veću stopu zaposlenosti i samim tim bolji životni standard građana Srbije.

Tokom sprovođenja Programa, partnerstvo DEU, MEI i UNOPS-a je kao i u prethodnim kriznim situacijama pokazalo svoju agilnost, ovog puta zajedničkom i efikasnom reakcijom na najnoviji faktor nestabilnosti – izbijanje pandemije kovida-19, nabavkom medicinske i nemedicinske opreme najpotrebnije za osnaživanje zdravstvenog sistema u Srbiji.

Zajednička posvećenost UNOPS-a i njegovih partnera stvaranju uslova za održivi ekonomski razvoj, uprkos postojećim i novim izazovima, pozitivno je uticala na pogođene i najnerazvijenije delove zemlje, te je doprinela ublažavanju regionalnih razlika ali i podstakla ove teritorije na uspehe u skladu sa nacionalnim i međunarodnim normama, vođena vrednostima Ujedinjenih nacija, ciljevima održivog razvoja i solidarnošću.

Kako se EU PRO završava, drago mi je da vidim da su posvećenost UNOPS-a njegovoj implementaciji podržali brojni partneri svojim vođstvom i doprinosom i tako obezbedili da ovaj projekat ima opipljiv i značajan uticaj na život ljudi.

Želela bih da zahvalim Delegaciji Evropske unije, Ministarstvu za evropske integracije, nadležnim ministarstvima i partnerima na tome što su zajedno obezbedili da održivi razvoj u Srbiji postane stvarnost.

Nj. E. Sem Fabrici

ambasador i šef Delegacije Evropske unije
u Republici Srbiji

EU PRO je priča o uspehu koja može da pokrene niz pozitivnih promena i sličnih inicijativa. Ovim programom mi smo se pomerili iz Beograda i Koridora 10 i otišli mnogo dalje, do 99 lokalnih samouprava, čime smo postigli ono što je cilj evropskih integracija – doprineli smo da pozitivni efekti ovog procesa budu vidljivi u svim delovima zemlje a ekonomski rast ravnomernije raspoređen.

Program podrške Evropske unije razvoju opština – EU PRO doprineo je ukupnom ekonomskom i društvenom razvoju u 99 lokalnih samouprava u regionima Šumadije i zapadne Srbije i Južne i istočne Srbije. Program je doprineo stvaranju poslovnog okruženja pogodnog za nova ulaganja i otvaranje novih radnih mesta, većoj konkurentnosti preduzeća, poboljšanom radu lokalnih samouprava i unapredio socijalnu uključenost.

BUDŽET I PARTNERI

Evropska unija je dodelila 25 miliona evra za realizaciju ove troipogodišnje inicijative započete u januaru 2018. godine.

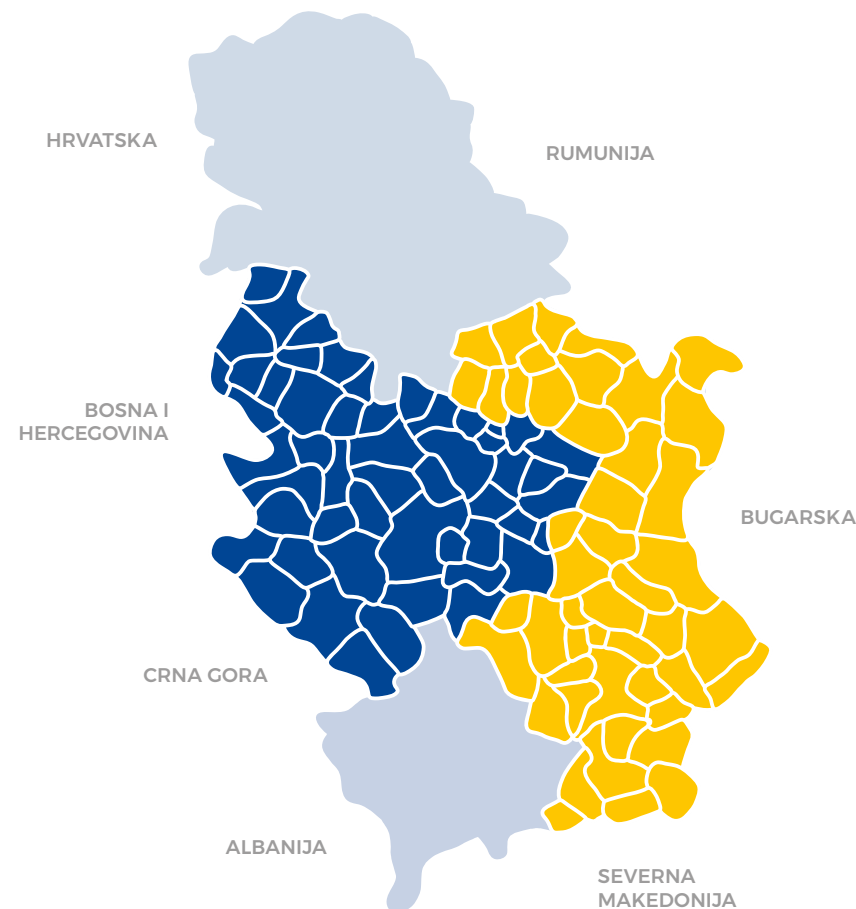
Obezbeđeno je sufinansiranje od 5,1 milion evra, uključujući 3,3 miliona evra od Vlade Srbije kroz lokalne samouprave (LSU) i 1,8 miliona evra od malih i srednjih preduzeća i organizacija za podršku poslovanju.

Program sprovodi Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) u partnerstvu sa Ministarstvom za evropske integracije (MEI) i drugim resornim ministarstvima i institucijama Vlade Republike Srbije.

Lista lokalnih samouprava:

Aleksandrovac, Aleksinac, Aranđelovac, Arilje, Babušnica, Bajina Bašta, Batočina, Bela Palanka, Blace, Bojnik, Boljevac, Bor, Bosilegrad, Brus, Bujanovac, Čačak, Čičevac, Despotovac, Dimitrovgrad, Gadžin Han, Golubac, Ivanjica, Jagodina, Knić, Knjaževac, Koceljeva, Kosjerić, Kragujevac, Kraljevo, Kruševac, Kučevo, Kuršumlija, Lajkovac, Lapovo, Lebane, Leskovac, Loznica, Lučani, Ljig, Ljubovija, Majdanpek, Mali Zvornik, Malo Crniće, Merošina, Mionica, Negotin, Niš, Nova Varoš, Novi Pazar, Osečina, Paraćin, Petrovac na Mlavi, Pirot, Požarevac, Požega, Priboj, Prijepolje, Prokuplje, Raška, Ražanj, Rekovac, Smederevo, Smederevska Palanka, Sokobanja, Surdulica, Svilajnac, Svrlijig, Šabac, Topola, Trgovište, Trstenik, Tutin, Ub, Užice, Valjevo, Varvarin, Velika Plana, Veliko Gradište, Vladičin Han, Vlasotince, Vrnjačka Banja, Zaječar, Žabari, Žagubica, Žitорада, Bogatić, Crna Trava, Čajetina, Čuprija, Doljevac, Gornji Milanovac, Kladovo, Krupanj, Medveđa, Preševo, Rača, Sjenica, Vladimirci i Vranje.

OBIM PROGRAMA

UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA

POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA

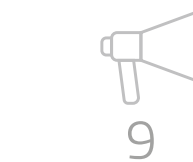

JAČANJE SOCIJALNE INKLUZIJE I KOHEZIJE

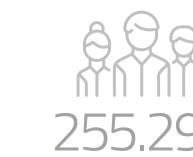
Sprovedene aktivnosti su bile usmerene na pružanje pomoći Srbiji u procesu evropskih integracija i podrške uravnoteženom socioekonomskom razvoju u tri oblasti rezultata:

- UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA
- POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA
- SOCIJALNA UKLJUČENOST I KOHEZIJA

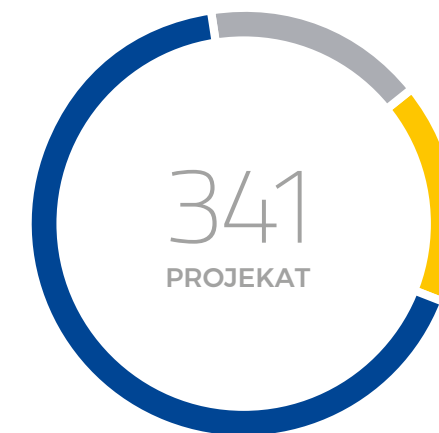
EU PRO se oslanjao na dobre prakse i ostvarene rezultate svojih prethodnika, programa EU PROGRES i Evropski PROGRES. Projekti podržani u okviru EU PRO-a birani su putem javnih poziva i u najvećoj meri su sprovedeni u skladu sa metodologijom dodele bespovratnih sredstava.

BROJ JAVNIH POZIVA

UKUPAN BROJ DIREKTNIH KORISNIKA/CA

223

UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA

59

POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA

59

JAČANJE SOCIJALNE INKLUZIJE I KOHEZIJE

OSTVARENE RAZLIKE

Jadranka Joksimović
ministarka za evropske integracije

Uspeli smo da kroz program EU PRO u lokalnim samoupravama unapredimo poslovni ambijent, preduzetništvo i inovacije kao i dostupnost kulturnih i drugih sadržaja i tako doveli do jednog od najvažnijih ciljeva evropskih integracija, a to je smanjenje teritorijalnih nejednakosti ali i smanjenje migracije iz sela u gradove.

Program je postigao značajan uticaj tokom samog sprovođenja a očekuje se da će imati još značajnije i dugoročne efekte. Ukupno je 1.757 radnih mesta otvoreno kroz razne aktivnosti, 826 preduzeća je poboljšalo svoju konkurentnost bilo dobijanjem grantova ili putem aktivnosti koje pružaju organizacije za podršku poslovanju (OPP). Kroz podršku unapređenju poslovne infrastrukture i izradu tehničke dokumentacije kao i glavnih projekata stvorena je linija potencijalnih investicija u vrednosti od čak 182 miliona evra. Konačno, iako će rezultati imati sveobuhvatan pozitivan uticaj na bolji životni standard građana Srbije, program EU PRO je svojim aktivnostima neposredno i direktno pomogao blizu 290.000 ljudi.

1.757
NOVIH RADNIH MESTA

826
PREDUZEĆA UNAPREĐENO

182 miliona
evra
STVORENA INVESTICIONA LINIJA

289.294
KORISNIKA/CA

UNAPREĐENJE KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA

EU PRO je podržao preduzetništvo i unapređenje konkurentnosti malih i srednjih preduzeća kroz nabavku nove opreme i podršku putem organizacija za podršku poslovanju. Ukupno je uloženo više od šest miliona evra u nabavku opreme i unapređenje poslovanja preduzeća u cilju otvaranja novih radnih mesta i pokretanja ekonomskog rasta u regionima Šumadije i zapadne Srbije i Južne i istočne Srbije.

EU PRO

Katarina Obradović Jovanović
pomoćnica ministra privrede

U partnerstvu sa EU uspeli smo da usmerimo sredstva u projekte prioritete za lokalni ekonomski razvoj, važne za razvoj privrede u lokalnim sredinama. Uz program EU PRO, kroz aktivnosti komplementarne aktivnostima koje sprovodi Vlada Republike Srbije kroz Ministarstvo privrede, u fokusu su bila i područja gde su sredstva manje dostupna.

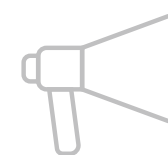
Evropska unija i Vlada Republike Srbije usredsređene su na podršku kontinuiranom ekonomskom rastu kroz razvoj jakog privatnog sektora koji predvode preduzetnici.

U cilju podrške konkurentnosti, EU PRO je pružio direktnu pomoć preduzetnicima i preduzećima i podržao projekte koje su sprovele organizacije za podršku poslovanju.

MIKRO I MALA PREDUZEĆA

Kroz dva javna poziva, tokom 2018. i 2019, program EU PRO je podržao 203 preduzeća izabrana među više od hiljadu prijavljenih, od čega je 33 procenata u vlasništvu žena. Ukupno je u ovu aktivnost uloženo 6,16 miliona evra, od čega je EU obezbedila 4,37 miliona evra, dok su preduzetnici/ce sufinansirali projekte značajnim sredstvima, u ukupnom iznosu od skoro dva miliona evra. Kumulativni rezultati omogućili su otvaranje 582 nova radna mesta, od kojih 255 (44%) za žene. Pored otvaranja novih radnih mesta, podrška je unapredila produktivnost, kao i kvalitet i asortiman proizvoda, ali je takođe doprinela i unapređenom lancu vrednosti lokalnih dobavljača.

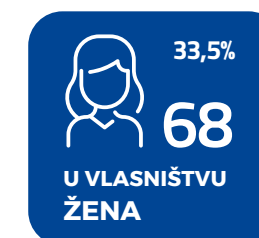
Podržana preduzeća izabrana su na osnovu predložene poslovne ideje, očekivanih rezultata i efekata, održivosti i društvenog uticaja.

2
JAVNA POZIVA

6,16 miliona
evra
UKUPNA ULOŽENA SREDSTVA

NOVA
RADNA MESTA

HELI HANDMADE OD HOBIJA DO USPEŠNOG MODNOG BRENDA

Snežana Kocanović, vlasnica brenda Heli Handmade, nekada je bila zdravstvena radnica, ali je ostala bez posla kada je otišla na porodiljsko bolovanje. Kako iz ekonomskih tako i iz emotivnih razloga, Snežana je počela da kreira jedinstvenu garderobu za svoju bebu, a ubrzo su i komšije i prijatelji, oduševljeni njenim kreacijama, počeli da poručuju garderobu za svoju decu.

Ohrabren početnim uspehom, Snežani je muž pomogao da dobije zajam od banke i kupi prve dve mašine za šivenje. To je dovelo do proširenja proizvodnog asortimana i interesovanja novih mušterija, što je ubrzo postalo previše zahtevno za njenu priručnu radionicu u kući.

Krajem 2019. godine, nakon konsultacija sa Regionalnom agencijom za ekonomski razvoj Šumadije i Pomoravlja, Snežana se prijavila na javni poziv programa EU PRO i dobila bespovratna sredstva. Nova oprema vredna 10.000 evra unapredila je proizvodnju i posao je počeo da se intenzivno širi. Ubrzo nakon toga Snežana je zaposlila i prvu radnicu i počela da radi na proširenju proizvodnog asortimana uvodeći kao nove proizvode peškire i ogrtače za bebe.

Snežana je uvek rado bojala dečje živote najlepšim bojama, te je kao obaveznu aktivnost u okviru društveno odgovornog poslovanja odabrala da donira peškire sa logom vrtiću „Poletarac“ u Kragujevcu.

„Radimo na prvom katalogu proizvoda Heli Handmade koji će biti distribuiran kompanijama. Nadam se da će to dodatno povećati potražnju, kao i da će naš brend i tim nastaviti da rastu“, zaključuje Snežana.

DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

Preduzeća podržana preko Programa se uglavnom bave proizvodnjom nameštaja, hrane, odeće, preradom metala i drveta. Prema podacima iz zvaničnih finansijskih izveštaja, uprkos problemima izazvanim pandemijom koji su u velikoj meri uticali na celokupnu privredu, ova preduzeća su u 2020. godini ostvarila povećanje prihoda od 28,8 procenata odnosno preko 14 miliona evra u poređenju sa 2019. godinom.

U cilju povećanja pozitivnog društvenog uticaja projekata, preduzetnici su bili u obavezi da sprovedu aktivnosti društveno odgovornog poslovanja (DOP) u svojim lokalnim zajednicama. Aktivnosti koje su od tada obuhvatile preko 34.000 ljudi između ostalog su uključile donaciju proizvedene robe osetljivim grupama stanovništva, obnovu socijalnih, obrazovnih i zdravstvenih ustanova, opremanje igrališta, sprovođenje akcija usmerenih na zaštitu životne sredine, obezbeđivanje stipendija i stručne obuke.

PROJEKTI ORGANIZACIJA ZA PODRŠKU POSLOVANJU

Pored direktne podrške preduzećima, EU je, kroz program EU PRO, takođe podržala sa više od 620.000 evra i 20 projekata koje su sprovele organizacije za podršku poslovanju (OPP).

Projekti koji su izabrani putem javnog poziva 2019. i koje su sprovele različite OPP pomogli su 623 mala i srednja preduzeća kroz organizaciju obuka, mentorstvo i izgradnju kapaciteta, uvođenje standarda, učešće na sajmovima i studijskim posetama, organizaciju B2B sastanaka i nabavku zajedničke proizvodne opreme. Pored toga, 26 korisničkih OPP su takođe izgradile svoje interne kapacitete kroz obuke, sertifikaciju i uvođenje novih usluga.

Kao rezultat ovih projekata MSP su poboljšala svoje proizvodne procese i kvalitet proizvoda i usluga, otvorila vrata ka novim tržištima, a posebno je važno što su u godini pandemije započela svoju digitalnu transformaciju i počela da primenjuju digitalni marketing.

Ova aktivnost je dovela do toga da određena preduzeća iz Srbije postanu bolje prihvaćena i konkurentnija na profitabilnom ali zahtevnom evropskom tržištu.

Enis Ujkanović

EU PRO menadžer sektora za mala i srednja preduzeća

Iznalaženje odgovarajućih rešenja za identifikovane potrebe MSP-a u cilju otklanjanja prepreka njihovom rastu je presudan deo poboljšanja konkurentnosti i jačanja preduzeća u Srbiji. Organizacije za podršku poslovanju ključni su akter u ovom procesu koji ima za cilj da preduzećima pruži solidnu bazu za ulazak na zahtevno evropsko tržište.

623 PREDUZEĆA JE IMALO KORISTI
OD USLUGA KOJE SU PRUŽILE OPP

1 JAVNI POZIV

95% **627.249 evra**
SREDSTVA EVROPSKE UNIJE

661.011 evra
UKUPNA ULOŽENA SREDSTVA

5% **33.762 evra**
UKUPNO SUFINANSIRANJE

182 MSP UNAPREDILA PROCESSE I KVALITET PROIZVODA I USLUGA

21 MSP UVELO STANDARDE

381 MSP UČESTVOVALO U OBUKAMA

25 NOVIH USLUGA KOJE OPP PRUŽAJU PREDUZEĆIMA

299 MSP PODRŽANO U PROCESU DIGITALNE TRANSFORMACIJE

70 PREDSTAVNIKA OPP UNAPREDILO KAPACITETE

138 MSP KORISTI NOVU OPREMU

POBOLJŠANJE POSLOVNOG OKRUŽENJA

Kako bi se ostvario zajednički cilj Vlade Republike Srbije i Evropske unije, a to je da se ojača opšte poslovno okruženje u Srbiji, EU je kroz program EU PRO uložila 6,8 miliona evra kako bi podržala lokalne samouprave da unaprede konkurentnost na lokalnom nivou i stvore uslove za razvoj infrastrukture i poboljšanje kvaliteta usluga koje pružaju preduzećima i građanima.

EU PRO

PLAN DETALJNE REGULACIJE – STARI GRAD, UŽICE PLANOVI ZA NOVI ŽIVOT STARE TVRĐAVE

Srednjovekovna tvrđava Stari grad u Užicu simbol je ovoga grada. Sa svojom bogatom istorijom i impozantnom lokacijom, staro utvrđenje predstavlja potencijal za idealnu turističku destinaciju značajnu za celu oblast kanjona reke Đetinje i okolinu. Kako bi se ostvario njen pun potencijal, razvijen je plan detaljne regulacije (PDR) za oblast koja pokriva 28 hektara a koja predstavlja temelj budućeg razvoja, zaštite i unapređenja ovog prirodnog i kulturnog nasleđa. Planski dokument je dobio stručno priznanje na 28. međunarodnom salonu urbanizma održanom u Nišu 2019. i osvojio drugu nagradu u konkurenciji 26 planova detaljne regulacije iz čitave Srbije.

Pored obraćanja posebne pažnje na zaštitu životne sredine, izrada PDR ispunila je sve zahteve programa EU PRO u pogledu participatornog pristupa, jer je Grad Užice organizovao sastanak radi ranog javnog uvida kome je prisustvovao veliki broj građana i potencijalnih investitora koji su aktivno učestvovali u raspravi.

Nakon usvajanja PDR pripremljena je tehnička dokumentacija za konzervaciju i restauraciju i na kraju su dobijena sredstva u iznosu od 250.000 evra za radove na rekonstrukciji tvrđave Stari grad od Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, kao i više od 60.000 evra od Fonda ambasadora SAD za očuvanje kulturne baštine (AFCP) za završetak rekonstrukcije Starog grada.

EU PRO je podržao lokalne samouprave u izradi planske i tehničke dokumentacije, digitalizacije geoprostornih podataka i unapređenju poslovne infrastrukture, što doprinosi boljem sveukupnom poslovnom okruženju i investicionom potencijalu manje razvijenih gradova i opština.

U tu svrhu EU je obezbedila više od 6,8 miliona evra za projekte odabrane putem četiri javna poziva za dostavljanje predloga projekata koje je EU PRO raspisao, i to predloga projekata poslovne infrastrukture, predloga za izradu projekata za izvođenje za poslovnu infrastrukturu, predloga za izradu planova detaljne regulacije i predloga za geografske informacione sisteme (GIS).

Viktor Veljović

programski saradnik za geografske informacione sisteme i urbanističke planove

Ključno tokom izrade planova detaljne regulacije je to da uključuju procese koji omogućavaju razmatranje perspektive svih interesnih strana, jer samo tako je uspeh krajnjeg, planiranog projekta zagarantovan.

PLANOVI DETALJNE REGULACIJE

Planovi detaljne regulacije (PDR) predstavljaju prvi korak i obavezni preduslov za ulaganja u infrastrukturu. Program je podržao osamnaest LSU u izradi PDR u vrednosti od preko 236.318 evra koji pokrivaju oblast od ukupno 559,57 hektara. Devet PDR¹ se odnosi na razvoj industrijskih, proizvodnih i komercijalnih zona, dok ostali planovi² pružaju osnovu za valorizaciju i očuvanje prirodnog i kulturnog nasleđa i razvoj turizma.

Razvijeni planovi otvorili su mogućnost za potencijalne investicije u vrednosti od 49,07 miliona evra, a već je uloženo preko 1,53 miliona evra.

Kao i prethodni programi, EU PRO je nastavio sa najboljim praksama u izradi PDR – uključujući dodatne elemente za podršku transparentnosti, odgovornosti i uključivanju relevantnih aktera u proces razvoja PDR. Za svaki podržani plan stvorena je namenska internet stranica. Ovo je olakšalo komunikaciju između kreatora plana i šire javnosti. Pored toga, javno-privatni dijalog podržan na početku procesa planiranja doprineo je kvalitetu i održivosti razvijenih planova.

1 PDR u Dimitrovgradu, Kraljevu, Kučevu, Merošini, Pirotu, Rači, Raškoj, Topoli i Vlasotincu

2 PDR u Čajetini, Surdulici, Velikoj Plani, Velikom Gradištu, Zaječaru, Aranđelovcu, Leskovcu, Majdanpeku i Užicu

POSLOVNA INFRASTRUKTURA

Evropska unija je obezbedila 4,5 miliona evra za realizaciju devet projekata poslovne infrastrukture u cilju unapređenja konkurentnosti na lokalnom nivou kroz poboljšanje uslova za poslovanje i privlačenje novih investicija.

Kroz program EU PRO značajno su poboljšani uslovi za nova ulaganja u devet lokalnih samouprava: Bojnik, Kragujevac, Paraćin, Priboj, Smederevo, Sokobanja, Svilajnac, Šabac i Užice, čime su omogućeni bolje poslovno okruženje i uslovi za privlačenje investicija i porast broja zaposlenih, kao i životnog standarda građana.

Ukupno 630 hektara zemlje je infrastrukturno opremljeno u industrijskim i poslovnim zonama, uz izgradnju pristupnih

Dragana Novaković

menadžerka sektora za infrastrukturu

Ulaganje u poslovnu infrastrukturu je dugoročna investicija. Lokalnim samoupravama je omogućeno da boljim poslovnim okruženjem privlače nove investitore, pa se inicijalno ulaganje uvek višestruko vraća kroz otvaranje novih radnih mesta i kontinuirani ekonomski rast.

puteva, izgradnju ili poboljšanje komunalne infrastrukture kroz obezbeđivanje vodosnabdevanja, kanalizacije i snabdevanja električnom energijom. Intervencije su povećale investicioni potencijal lokalnih samouprava i doprinele ekonomskom rastu. LSU su učestvovala u realizaciji projekta sa više od 900.000 evra.

Povraćaj ovih dugoročnih ulaganja očekuje se kroz otvaranje novih radnih mesta i mogućnosti za rast, što će na kraju smanjiti lokalnu ekonomsku migraciju jer bi građani trebalo da imaju bolji pristup radnim mestima i uslugama u opštinama u kojima žive.

Do sada je realizovano 24,4 miliona evra investicija u ove zone, ali je još važnije da je otvoreno 1.080 radnih mesta i da postoji mogućnost ulaganja dodatnih 84 miliona evra, što bi moglo da dovede do otvaranja preko 3.115 novih radnih mesta. I domaći i strani investitori izrazili su interesovanje za početak proizvodnje u ovim gradovima i opštinama.

POSLOVNA INFRASTRUKTURA – SLOBODNA ZONA PRIBOJ NOVI ŽIVOT STAROG GIGANTA

Slobodna zona Priboj osnovana je na mestu nekadašnjeg jugoslovenskog industrijskog giganta – Fabrike automobila Priboj (FAP). Godine 2015. Vlada Republike Srbije prepoznala je potencijal ovog grada na tromeđi Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine i otvorila Slobodnu zonu na površini od skoro 27 hektara. Lokalna samouprava i donatori su od tada posvećeni njenom kontinuiranom razvoju.

EU je putem programa EU PRO uložila 280.000 evra u rekonstrukciju stare i izgradnju nove vodovodne i hidrantske mreže. Investicija je doprinela poboljšanim uslovima poslovanja za potencijalne investitore, kao i za deset postojećih kompanija koje zapošljavaju 500 stanovnika Priboja.

Zona je privukla i domaće i strane investitore, uključujući tursku kompaniju Flex Academy – proizvođača creva, čeličnih cevi, šupljih profila i fitinga. Proizvodni pogon kompanije Flex Academy prostire se na 20.000 kvadratnih metara i zapošljava 258 radnika. Dženan Smailbegović, direktor prodaje u kompaniji Flex Academy i stanovnik Priboja, ističe pozitivan uticaj koji je projekat imao na njegovu i druge kompanije koje posluju u Slobodnoj zoni, posebno novi sistem zaštite od požara. „Štaviše, cela Zona radi bolje i to će omogućiti otvaranje novih radnih mesta u našem gradu“, kaže Smailbegović.

TEHNIČKA DOKUMENTACIJA

Kroz program EU PRO dvanaest lokalnih samouprava¹ je izradilo projekte za izvođenje kao preduslov za proširenje poslovne infrastrukture. EU je podržala projekte sa blizu 275.000 evra, uz opštinsko učešće od ukupno 130.891 evro.

Tehnička dokumentacija je omogućila uspostavljanje industrijskih zona i tehnoloških parkova, unapređen rad biznis inkubatora, novoosnovanih preduzeća, kongresnih i trening centara, kao i razvoj poljoprivrede. Razvijena tehnička dokumentacija

¹ Projekti izrade tehničke dokumentacije su sprovedeni u lokalnim samoupravama Bela Palanka, Čačak, Doljevac, Knjaževac, Kragujevac, Kraljevo, Kučevo, Niš, Smederevo, Topola, Vladičin Han i Vranje

do danas je omogućila investicije od 4,2 miliona evra i stvorila uslove za dodatnih 20,4 miliona evra novih investicija.

Dobar primer razvojnog procesa je opština Topola, gde je nabavku radova za prvu fazu sistema za navodnjavanje Vlada Srbije finansirala sa 1,6 miliona evra, ali je takođe obezbedila i dodatnih tri miliona evra za drugu fazu projekta, koja je zasnovana na tehničkoj dokumentaciji razvijenoj kroz program EU PRO.

GEOGRAFSKI INFORMACIONI SISTEMI

GIS je alat informacione tehnologije koji omogućava opštinama da prikupljaju, obrađuju i rade sa prostornim podacima. Dobile informacije poboljšavaju planiranje razvoja, upravljanje komunalnim pitanjima i resursima, donošenje odluka i pružanje informacija javnosti i potencijalnim investitorima.

EU je uložila blizu 1,7 miliona evra za podršku 34 lokalne samouprave² u realizaciji 19 projekata Geografskih informacionih sistema (GIS), od kojih je osam sprovedeno u partnerstvu dve ili više lokalnih samouprava, čime su dodatno uvećani njihovi razvojni potencijali i rešeni zajednički problemi ili problemi koji se odnose na određene teritorije.

Kroz projekat, lokalne samouprave su nabavile GIS softver i prateći hardver i dobile podršku u procesu uvođenja i razvoja GIS-a, jer je preko 400 ljudi obučeno za upotrebu GIS alata, uključujući 170 žena.

Kao rezultat, lokalne samouprave su razvile ukupno 134 aplikacije grupisane u pet tematskih oblasti: prostorno i urbanističko planiranje; unapređenje javne infrastrukture, popisa javne imovine; privlačenje investicija, rehabilitacija/ razvoj braunfild lokacija, nedovoljno korišćenog i zapuštenog zemljišta, poljoprivreda i ruralni razvoj; očuvanje i valorizacija prirodnog, kulturnog, arhitektonskog i urbanog nasleđa, razvoj turizma; zaštita životne sredine, prilagođavanje klimatskim promenama, prevencija i upravljanje rizicima i energetska efikasnost.

² Čajetina, Čačak, Arilje, Gornji Milanovac, Lučani, Požega, Kragujevac, Knić, Rekovac, Kraljevo, Kruševac, Aleksinac, Leskovac, Bojnik, Loznica, Krupanj, Ljubovija, Mali Zvornik, Niš, Novi Pazar, Tutin, Paraćin, Požarevac, Veliko Građište, Rača, Batočina, Lapovo, Raška, Šabac, Sokobanja, Topola, Vranje, Žagubica, Zaječar

GEOGRAFSKI INFORMACIONI SISTEM – GRAD LOZNICA REGIONALNI GIS – ZAJEDNIČKI RAD NA TERITORIJALNOM RAZVOJU

Ideja za GIS projekat koji bi sprovele četiri LSU – Grad Loznica u partnerstvu sa tri susedne opštine – Krupanj, Mali Zvornik i Ljubovija – nastala je kao direktan rezultat javnog poziva EU PRO za GIS projekte. Ipak, do kraja sprovođenja projekta inicijativa je otišla korak dalje i osnovan je Regionalni GIS centar za Podrinje.

GIS koji su osnovale četiri LSU kroz program EU PRO iskorišćen je za prikupljanje, analizu, obradu i primenu geografskih podataka u cilju unapređenja infrastrukturnog planiranja i turizma, umrežavanja i standardizovanog protoka informacija između lokalnih javnih preduzeća.

Sredstva dobijena kroz projekat iskorišćena su za nabavku opreme neophodne za uspostavljanje GIS-a i finansiranje obuke zaposlenih u lokalnoj upravi za primenu složenog GIS alata. Takođe su uspostavljeni internet GIS portal i Android aplikacija za turizam i ekologiju, a posebna pažnja je posvećena mapiranju degradiranih područja, kao i aplikacijama za prijavljivanje komunalnih problema.

Formirani regionalni GIS centar u Loznici koristiće se kao centar za dalji koordinisani rad, uključujući izgradnju kapaciteta administrativnog osoblja podregiona Podrinja. Pored toga su otvorene i bazne stanice u tri lokalne samouprave – Krupanj, Mali Zvornik i Ljubovija, u kojima su formirane i odgovarajuće radne grupe.

18
PLANOVA
DETALJNE REGULACIJE

49 miliona
evra
POTENCIJALNIH INVESTICIJA
(1,5 MILIONA REALIZOVANO)

560 ha
OBUHVAĆENO

STRUČNA JAVNOST PREPOZNALA
KVALITET PROCESA IZRADE
PLANSKE DOKUMENTACIJE

Ljiljana Nikolić
menadžerka GIS projekta u Loznici

Za uspešno sprovođenje GIS projekta potrebno je uložiti vreme kako u sticanje novih znanja, tako i u realizaciju samog projekta, jer se tako složeni projekti mogu sprovesti samo sa planom i trudom, ali i uz puno angažovanje lokalnih timova i podršku donosilaca odluka.

12
PROJEKATA IZRADE
TEHNIČKE DOKUMENTACIJE

24,6 miliona
evra
POTENCIJALNIH
INVESTICIJA

90
RADNIH MESTA

4,2 MILIONA EVRA
REALIZOVANIH INVESTICIJA
U INFRASTRUKTURU

19
PROJEKATA GEOGRAFSKIH
INFORMACIONIH SISTEMA

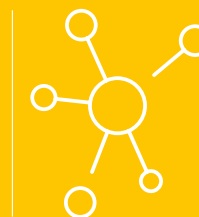
134
TEMATSKIE APLIKACIJE

402
OBUČENA ZAPOSLENA/E
U LOKALNIM SAMOUPRAVAMA

UNAPREĐEN KVALITET
I POVEĆANA TRANSPARENTNOST
USLUGA

SOCIJALNA UKLJUČENOST I **KOHEZIJA**

EU PRO se uspešno bavio pitanjima socijalne uključenosti omogućavajući bolju socijalnu koheziju i podržavajući razvoj životnog okruženja kroz unapređenje javne infrastrukture manjeg obima. Intervencija je planirana kao odgovor na potrebe prepoznate tokom konsultacija sa ključnim partnerima i korisničkim grupama.

EU PRO

UČENJE SRPSKOG JEZIKA KAO NEMATERNJEG JEZIKA MOĆ ZNANJA

U partnerstvu sa Koordinacionim telom Republike Srbije za Bujanovac, Preševo i Medveđu (KT), nastavak projekta za unapređeno učenje srpskog kao nematernjeg jezika (SNJ) među albanskim đacima prepoznat je kao jedan od prioriteta za multietničke zajednice u južnoj Srbiji.

Inicijativu je inicijalno podržao program koji je prethodio EU PRO-u – Evropski PROGRES, i od tada je ostvarila značajan i merljiv uticaj, zbog koga je odobren i dvogodišnji produžetak u avgustu 2018.

Projekat je podržao angažovanje šest pedagoških asistenata koji su pomagali nastavnicima SNJ u četiri osnovne škole u Bujanovcu i Preševu. Projekat vrednosti od skoro 150.000 evra sproveden je uz pomoć organizacije civilnog društva Grupa 484, uz podršku ključnih institucija, KT i Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR).

Projekat je pokazao opipljive rezultate jer je 780 albanskih đaka pokazalo bolje razumevanje srpskog jezika, dok su njihovi nastavnici srpskog kao nematernjeg jezika u četiri škole u Bujanovcu i Preševu usvojili interaktivniji način predavanja. MPNTR je prepoznalo projekat kao važnu meru koja doprinosi širim reformama u oblasti predavanja srpskog kao nematernjeg jezika u celoj zemlji.

Sa izbijanjem pandemije kovida-19 projekat je modifikovan u martu 2020. i finaliziran kroz učenje na daljinu u junu 2020. Kao dodata vrednost koja će omogućiti i održivost projekta izrađen je e-priručnik najboljih praksi u nastavi srpskog kao nematernjeg jezika.

Biljana Kerić

menadžerka sektora za socijalnu koheziju

Projekti socijalne inkluzije su raznovrsni ali svi za cilj imaju da razbijaju predrasude i uklanjaju barijere – bile one klasne, kulturološke ili jezičke – kako bi svi imali pravo da realizuju svoja puna prava kao građani i građanke svoje države.

U okviru aktivnosti na socijalnoj uključenosti i koheziji, Program je odgovorio na identifikovane potrebe u konsultaciji sa relevantnim institucijama, uključujući Kancelariju za ljudska i manjinska prava (KLJMP), Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (MPNTR) i Koordinaciono telo Republike Srbije za Bujanovac, Preševo i Medveđu (KT). Aktivnosti su bile usmerene na doprinos ostvarivanju prava nacionalnih manjina, bolje međuetničko razumevanje i odnose, unapređenu integraciju nacionalnih manjina i bavljenje konkretnim potrebama isključenih grupa u multietničkim zajednicama.

Kroz javni poziv otvoren za 32 lokalne samouprave¹ sa multi-etničkim sastavom u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi, kao i za organizacije civilnog društva registrovane u jednoj od tih opština i gradova, EU je podržala realizaciju 21 najbolje rangiranog projekta iznosom od 372.931 evro. Projekti su doprineli smanjenju nejednakosti i diskriminacije, unapređenju međuetničkog razumevanja i pružanju jednakih šansi svakoj osobi u lokalnim zajednicama u 17 LSU². Pored toga poboljšana je i položaj nacionalnih manjina kroz uspostavljanje institucionalnih mehanizama za bavljenje

¹ Babušnica, Bela Palanka, Bojnik, Boljevac, Bor, Bosilegrad, Bujanovac, Vladičin Han, Vranje, Golubac, Dimitrovgrad, Doljevac, Žagubica, Žitorađa, Kočevljeva, Kučevo, Lajkovac, Lebane, Leskovac, Majdanpek, Medveđa, Merošina, Negotin, Novi Pazar, Petrovac na Mlavi, Požarevac, Preševo, Priboj, Prijepolje, Sjenica, Surdulica i Tutin

² Požarevac, Bor, Priboj, Prijepolje, Sjenica, Tutin, Novi Pazar, Bela Palanka, Babušnica, Dimitrovgrad, Leskovac, Lebane, Vladičin Han, Vranje, Surdulica, Bujanovac i Preševo

problemima koji se odnose na njihova prava i kroz usklađivanje odgovarajućih lokalnih politika sa nacionalnim regulatornim okvirom i primenu relevantnih strateških dokumenata.

Organizacije civilnog društva su kroz projekte radile na ekonomskom osnaživanju osetljivih, prvenstveno žena iz ruralnih područja, mladih i osoba sa invaliditetom (OSI), ali je fokus takođe bio na poboljšanje statusa romske zajednice kroz unapređenje pristupa obrazovnim, zdravstvenim i socijalnim uslugama.

SOCIJALNA UKLJUČENOST – INKLUZIVNA AKADEMIJA ZA ZAPOSŁJAVANJE MLADIH SA INVALIDITETOM PUT KA NEZAVISNOSTI

Prema poslednjem popisu stanovništva u Srbiji oko 10 procenata stanovništva živi sa nekom vrstom invaliditeta, dok su među njima mladi sa invaliditetom često višestruko marginalizovani i u privatnom životu i na poslu.

Udruženje psihologa iz Novog Pazara, grada sa najmlađom populacijom u Srbiji, prepoznalo je važnost rešavanja ovog pitanja kroz projekat Inkluzivna akademija, koji je podržao EU PRO.

Zehra Hasanbegović, predsednica Udruženja, naglašava važnost osnaživanja mladih sa invaliditetom, ne samo u pogledu sticanja osnovnih znanja i veština kako bi bili uključeni u zajednicu, već i u pogledu njihovog zapošljavanja, koje je deo procesa uključivanja.

U okviru projekta je osnovan Centar za razvoj karijere mladih, koji je pružio usluge individualnog karijernog vođenja i savetovanja za 20 mladih sa invaliditetom. Oni su učestvovali na 30 različitih radionica i unapređivali lične i profesionalne kompetencije, komunikacione, organizacione i računarske veštine. Svi su završili dvomesečnu praksu u četiri preduzeća u Novom Pazaru, gde su imali mentorsku podršku u obavljanju radnih zadataka. To je bio važan korak ka njihovom psihološkom osnaživanju i pripremi da izađu na tržište rada.

U okviru aktivnosti socijalne kohezije, Program je doprineo poboljšanju socioekonomskog položaja isključenih grupa i boljem pozicioniranju nacionalnih manjina i od njega je direktno korist imalo preko 4.600 građana, od kojih skoro 60 procenata žena.

Početak pandemije kovida-19 znatno je uticao na podržane projekte jer je 85 procenata projekata moralo da bude produženo dva do devet meseci, uz prosečno produženje od pet meseci. U cilju rešavanja problema u implementaciji izazvanih pandemijom, omogućena je modifikacija aktivnosti koja nije uticala na ciljeve i očekivane rezultate projekta.

Emir Birčanin

korisnik projekta

Na radionicama sam naučio kako da se prijavim i intervjuišem za posao a i kako da se na poslu ponašam. Družili smo se, upoznao sam nove prijatelje. Sada, nakon dva meseca prakse, gde sam mnogo naučio, radim kao konobar.

22

PROJEKTA SOCIJALNE KOHEZIJE U MULTIETNIČKIM OPŠTINAMA

18 opština

4.600

DIREKTHNIH KORISNIKA OD ČEGA 2.700 ŽENE

LOKALNI INFRASTRUKTURNI PROJEKTI

U okviru aktivnosti na unapređenju socijalne uključenosti i kohezije u programskim opštinama, Evropska unija je podržala realizaciju 37 lokalnih infrastrukturnih projekata sa 4,5 miliona evra. Projekti su unapredili kvalitet i pristup komunalnim, zdravstvenim i socijalnim uslugama i stvorili bolje uslove za obrazovanje dece i mladih.

Ovi projekti odabrani na javnom pozivu iz 2018. godine nakon završetka su doprineli boljem kvalitetu više od 162.000 ljudi, a posebno osetljivih grupa, i svi su imali koristi od sveukupno poboljšanih uslova života i rada.

Uslovi u obrazovnim ustanovama su poboljšani kroz osam projekata, od čega je korist imalo 5.500 dece i školskog osoblja, dok je 92.000 ljudi imalo korist od još 17 sprovedenih projekata jer sada imaju pristup unapređenoj sportskoj i kulturnoj infrastrukturi. Slično tome, 10.000 ljudi je imalo koristi od poboljšanih uslova u ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite u Žabarima i Žagubici, dok je deset projekata doprinelo boljoj komunalnoj infrastrukturi koja je poboljšala sanitarne uslove u naseljima u kojima živi više od 54.500 ljudi, kojima je omogućen bolji pristup zdravstvu i održivom vodosnabdevanju.

Održivost svih lokalnih infrastrukturnih projekata dodatno je obezbeđena aktivnostima dobrog upravljanja, sprovedenim u partnerstvu sa programom Swiss PRO. Te aktivnosti bile su usredsređene na izgradnju kapaciteta opština za održivo i transparentno upravljanje imovinom, socijalnu uključenost, učešće građana, kao i planiranje raspodele sredstava uštede-nih na osnovu energetske efikasnosti za dalja ulaganja.

Olivera Kostić
menadžerka programa EU PRO

Poboljšani kvalitet života je preduslov za jaku ekonomiju. Ulaganjem u socijalnu infrastrukturu, EU PRO je poboljšao pristup kvalitetnijim uslugama i doprineo dobrobiti i prosperitetu zajednica.

U skladu sa principima dobrog upravljanja, 18 LSU je usvojilo 21 propis, od čega je imalo koristi 15.000 ljudi, posebno onih iz osetljivih grupa – 5.151 dete i mlada osoba, 2.233 Roma, 802 OSI i 50 starijih osoba. Primena sedam propisa konkretno obezbeđuje odgovorno i transparentno korišćenje prostorija javnih institucija ili sportskih terena, kao i jednak pristup tim javnim objektima uz formalizaciju nediskriminatornih odredaba koje se odnose na osetljive grupe. Osam propisa definisalo je odgovornost u okviru upravljanja javnim dobrima, tri propisa formalizuju subvencije za posebno osetljive grupe, dok tri dokumenta regulišu dalju upotrebu i raspoređivanje ušteda na osnovu energetske efikasnosti.

LOKALNI INFRASTRUKTURNI PROJEKAT – OSNOVNA ŠKOLA „JASTREBAČKI PARTIZANI“ TOPLO I UDOBNO MESTO ZA UČENJE

Skoro 200 đaka isturenog odeljenja Osnovne škole „Jastrebački partizani“ u selu Balajnac u opštini Merošina sada pohađa nastavu u kompletno obnovljenoj zgradi. Deca kažu da je pre renoviranja škola bila stara i hladna.

„Sada imamo novu tablu, toaleti su renovirani i sve je novo, lepše i toplije“, kaže jedan od đaka iz Balajнца.

Pošto je lokalna samouprava u Merošini usredsređena na stvaranje boljih uslova za život i rad za sve ljude, uz podršku EU ona je obezbedila nov, uredan, moderno opremljen objekat i tople učionice za decu. Tri miliona dinara opredeljeno je iz opštinskog budžeta za dodatne radove na električnoj mreži, opremanje prostora za odlaganje peleta i preuređenje zbornice, u cilju izjednačavanja kvaliteta obrazovanja sa onim koji postoji u urbanim područjima.

Kako kaže Emilija Petković, zamenica predsednika Opštine Merošina, uz poboljšane uslove i deca iz romske zajednice su ohrabrena da redovno pohađaju školu. I deca i roditelji su aktivno uključeni u proces obrazovanja i vannastavne aktivnosti zahvaljujući principima dobrog upravljanja primenjenim u saradnji sa programom Swiss PRO.

Nenad Ramić
predstavnik romske zajednice u Balajncu

Išao sam u ovu školu i sada moje dvoje dece pohađaju nastavu ovde, tako da mogu da vidim pozitivne promene. Svima nam je drago, roditeljima i deci, što imamo tako lepu školu u našem naselju.

37
PROJEKATA
LOKALNE INFRASTRUKTURE

162.000
KORISNIKA

17
SPORTSKIH OBJEKATA I OBJEKATA KULTURE
92.000 KORISNIKA

10
KOMUNALNA INFRASTRUKTURA
54.500 KORISNIKA

8
OBRAZOVNIH INSTITUCIJA
5.500 KORISNIKA

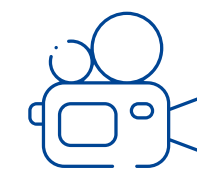

2
USTANOVE SOCIJALNE I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE
10.000 KORISNIKA

KOMUNIKACIJA I JAVNA SVEST

Aktivnosti i rezultati EU PRO-a su kontinuirano i transparentno objavljeni tokom trajanja Programa. Koristi od tih aktivnosti za širu populaciju u Srbiji, kao i doprinos EU opštem poboljšanju životnog standarda na lokalnom nivou predstavljali su fokus komunikacionih aktivnosti, koje su se aktivno sprovodile na lokalnom i nacionalnom nivou.

EU PRO

Program je velikim delom bio fokusiran na promovisanje kako prilika za potencijalne korisnike tako i rezultata sprovedenih aktivnosti. Raznolikost potencijalnih korisnika – od srednjoškolaca do zvaničnika visokog nivoa u nacionalnim i međunarodnim institucijama – podrazumevala je korišćenje niza alata za adekvatnu promociju procesa evropskih integracija i njegovog uticaja na građane i građanke Srbije.

Pol-Anri Prese
šef za informisanje, komunikaciju i medije Delegacije Evropske unije u Republici Srbiji

Korisnici Programa su prepoznali internet stranicu EU PRO-a kao ključni kanal komunikacije čija je popularnost potvrđena sa 5.000 jedinstvenih posetilaca mesečno odnosno sa više od 200.000 poseta tokom trajanja implementacije Programa. Bilten Programa, automatski generisan od najsvježijih podataka sa internet stranice, informisao je preko 2.500 posetilaca stranice o ključnim dostignućima Programa.

Kako bi o programskim aktivnostima potencijalni korisnici saznali putem tradicionalnih medija, objavljeno je 20 saopštenja za medije i 65 saopštenja za štampu, dok je organizovan 21 intervju i izjava sa zvaničnicima Programa. Značaj programskog rada prepoznat je kroz 5.500 pozitivnih medijskih izveštaja, od čega 40 procenata objavljenih u nacionalnim medijima.

U cilju animiranja mlađe publike, Program je bio promovisan putem društvenih medija nasleđenih od prethodnog programa – Evropskog PROGRES-a. Iako su za slanje adekvatnih informacija korišćeni i Jutjub, Tviter i Instagram, Fejsbuk stranica se pokazala kao najuspešniji kanal digitalne komunikacije, postigavši porast od 88 procenata tokom tri godine, sa sada 18.941 pratiocem.

Integracija Srbije u EU ponekad se pogrešno tumači kao administrativni proces, ali stvarnost je daleko od toga. Proces integracije u EU odnosi se na zajedničke vrednosti, razmenu ljudi, zajedničko prevazilaženje globalnih izazova i izgradnju svetlije i održive budućnosti. Ona donosi mogućnosti za sve građane, a posebno mlade. Ukazivanje na to je presudan deo uspešnog procesa integracija.

Neprekidno se fokusirajući na angažovanje mladih, Program je organizovao tri godišnja likovna takmičenja koja su privukla blizu 1.000 radova iz srednjih škola u područjima gde se sprovodio Program, nadahnjujući učenike da prikažu teme inspirisane evropskim vrednostima. Uspeh dugogodišnje tradicije kalendarskog takmičenja ozvaničen je 2019. godine kada je Delegacija EU u Srbiji usvojila kalendar kao svoj zvanični proizvod i proširila mu distribuciju van teritorije Programa, čime je pored svesti o njemu unapređeno razumevanje evropskih vrednosti među omladinom u Srbiji.

EU PRO takmičenje za lokalne medije takođe je organizovano u partnerstvu sa DEU i MEI fokusirajući se na lokalni

razvoj postignut kroz Program. Sedam pobjedničkih medijskih kuća koje je specijalni žiri odabrao u konkurenciji 26 prijava iz 30 medija, dobile su IT, audio i video opremu za poboljšanje tehničkog kvaliteta izveštavanja. Pored toga, da bi se proširila saradnja sa nacionalnim medijima i poboljšao tehnički kvalitet izveštavanja sa programskog područja, oprema za emitovanje je nabavljena i isporučena u tri dopisništva Javne medijske ustanove, Radio-televizije Srbije u Leskovcu, Kraljevu i Novom Pazaru.

Konačno, rezultati Programa su predstavljani kroz 120 uspešnih pisanih i video-priča promovisanih putem društvenih i/ili tradicionalnih medija.

22 ORGANIZOVANE POSETE DOGAĐAJA

5.500 POZITIVNIH MEDIJSKIH IZVEŠTAJA U NACIONALNIM I LOKALNIM MEDIJIMA

6 IZDANJA EU PRO ELEKTRONSKOG BILTENA

2.200 MEDIJSKIH IZVEŠTAJA U NACIONALNIM MEDIJIMA

120 OBJAVLJENIH USPEŠNIH PRIČA

65 SAOPŠTENJA ZA MEDIJE

20 NAJAVA ZA MEDIJE

4 ORGANIZOVANA TAKMIČENJA ZA OMLADINU I MEDIJE

669 MEDIJSKIH IZVEŠTAJA O PROMOCIJI PODRŠKE EU BORBI PROTIV ŠIRENJA KORONA VIRUSA U SRBIJI

228.906
POSETA EU PRO INTERNET STRANICI

18.941
PRATILAC NA FEJSBUKU

1,120
PRATILACA NA TWITERU

Marko Vujačić

šef programa, Kancelarija UNOPS-a u Srbiji

Bila je prava privilegija biti deo programa EU PRO. Kao i u protekloj deceniji, kroz tri programa podrške zasnovane na teritoriji¹ koji su realizovani u partnerstvu sa Vladom Srbije i Delegacijom Evropske unije, UNOPS je nastavio da podržava održivi ekonomski razvoj juga Srbije.

Tokom implementacije EU PRO je bio primer izvrsnosti u razvoju partnerstva i saradnje sa nacionalnim institucijama, donatorom i korisnicima, što se najbolje vidi u uspehu koji je postignut uprkos pandemiji koviida-19. Osim efikasnosti i efektivnosti, tim je pokazao agilnost i posvećenost, te sposobnost da pronade inovativna rešenja za ono što se ponekad činilo teškoćama koje se ne mogu prevazići.

Rezultati su evidentni i merljivi – poboljšana infrastruktura i pogodnije okruženje za razvoj poslovanja i razvoj snažnog privatnog sektora predvođenog preduzetnicima su očit u nekim od lokalnih samouprava koje su učestvovala u Programu. U drugim, pretežno manjim lokalnim samoupravama, promene su postepenije i potreba za dodatnom podrškom je evidentna. Ovo je dokazano pravilo lokalnog razvoja na globalnom nivou – veći i dominantniji urbani centri, čak i u manje razvijenim područjima zemlje, nosioci su promena.

Imajući u vidu navedeno kao i čvrste osnove postavljene prethodnim inicijativama, uključujući i EU PRO, UNOPS će nastaviti da unapređuje i razvija lokalni pristup razvoja obezbeđujući modalitet koji je najbolji za Srbiju i koji daje najbolje rezultate.

Nova inicijativa će nastaviti da podržava ekonomski rast i društvenu koheziju u slabije razvijenim delovima zemlje, dok će se bliže usredsrediti na uvođenje integralnog pristupa teritorijalnom razvoju, uzimajući u obzir teritorijalne mehanizme i zahteve EU povezane sa procesom pristupanja Srbije EU. To znači da budućnost razvoja leži u pomeranju opštinskih granica u korist teritorijal-

¹ EU PROGRES (2010–2014), Evropski PROGRES (2014–2018) i EU PRO (2018–2021)

nog potencijala, gde bi dominantni urbani centri trebalo da iskoriste svoje kapacitete za angažovanje i jačanje manje razvijenih lokalnih samouprava kako bi na kraju dostigli puni potencijal date teritorije. Ovo takođe podrazumeva usvajanje multisektorskog pristupa i podršku sprovođenju više komplementarnih intervencija, pre nego pojedinačnih projekata. To znači spajanje različitih izvora finansiranja u cilju ubrzanja razvoja i postizanja održivih rezultata.

Ovo je naravno dugoročan cilj i proces koji će istovremeno nastaviti da odgovara na potrebe i pruža podršku tamo gde je najpotrebnija. UNOPS je u potpunosti posvećen sprovođenju još jedne uspešne inicijative koja doprinosi većim razvojnim ciljevima i strategijama naših pouzdanih partnera, Ministarstva za evropske integracije i Vlade Srbije, kao i Delegacije Evropske unije u Srbiji.

Naš razvojni put se nastavlja, za dobrobit građana Srbije.

Impresum

**EU
PRO**

PODRŠKA EVROPSKE UNIJE
RAZVOJU OPŠTINA

Republika Srbija

 UNOPS

Sprovodi program

**#EY
ZA TEBE**

Izradu ove publikacije podržale su Evropska unija i Vlada Republike Srbije preko razvojnog programa EU PRO. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost programa EU PRO i ne odražava nužno stavove Evropske unije i Vlade Republike Srbije.

eupro.org.rs